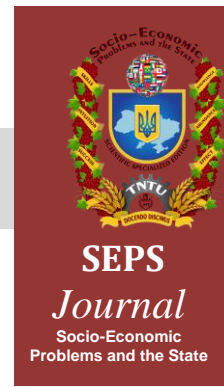

ISSN 2223-3822

Khymych I., Vynnyk T. & Tymoshyk N. (2023) Business lending analysis during the war: state support programs. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 28, no. 1, pp. 30-41. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23kihdp.pdf>

АНАЛІЗ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ

Ірина ХИМИЧ

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: khymych31@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2728-2007>

Тетяна ВИННИК

e-mail: tetiana_vynnyk@ukr.net

ORCID ID:
<https://orcid.org/0000-0002-8390-3613>

Наталія ТИМОШИК

e-mail: nata_like@ukr.net

ORCID ID:
<https://orcid.org/0000-0003-2089-0648>

Article history:

Received: April, 2023
1st Revision: May, 2023
Accepted: May, 2023

JEL classification:

E52
G21

UDC:

336.7

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2023.01.030>

Анотація: У статті висвітлено особливості кредитування бізнесу в умовах війни. Відзначено, що кризові явища завжди мають значний вплив на бізнес. Саме кризові явища є негативними та позитивними факторами для розвитку бізнесу, водночас. Досліджено, що наявність війни внесла багато коректив у функціонування національного бізнесу. Фактор війни сприяє суттєвій трансформації вітчизняного бізнесу. Визначено, що кредитування є одним із механізмів забезпечення його підтримки. Представлено топ-5 найбільших банків, що надавали кредити юридичним особам в Україні в 2022 році. Відображено динаміку кількості кредитів, наданих банками для суб'єктів господарювання в 2022 році. Показано динаміку чистих кредитів, наданих суб'єктам господарювання в 2022 році. Подано динаміку працюючих кредитів корпоративних боржників і кредитів, наданих за державною програмою «Доступні кредити «5-7-9 %». Представлено працюючі корпоративні кредити та реалізовану продукцію (послуги) в зоні активних бойових дій у 2022 році. Виявлено, що найперший етап змін у банківській діяльності відбувся саме на ринку пільгових кредитів. Проаналізовано структуру виданих пільгових кредитів для національного бізнесу державними та приватними банками за державною програмою «5-7-9 %» в 2022 році. Здійснено порівняння розмірів середньої суми пільгового за державною програмою «5-7-9 %» для різних банків. Досліджено, що середній розмір пільгового кредиту за банками склав 2,83 млн грн. Лідерську позицію щодо видачі пільгових кредитів для національного бізнесу зайняв АТ «Укрексімбанк» (7,28 млн грн.). Від початку війни банки видали для підтримки національного бізнесу пільгових кредитів на суму більше, ніж 36,50 млрд грн, загальна їх сума склала 126,00 млрд грн. Визначено, що банківський сектор країни є операційно прибутковим. Встановлено наявність ризику втрати загальної прибутковості через гостру потребу формувати резерви. Тому, основним фактором, що впливає на скорочення капіталу банків, є наявність кредитного ризику.

Ключові слова: національний бізнес; війна; кредит; кредитування; пільговий кредит; державна програма; банківська діяльність; банківський сектор; ризики; резерви; капітал; прибуток; релокація; економіка країни; державна програма «Доступні кредити «5-7-9 %».

Химич І. Г., Винник Т. М., Тимошик Н. С. Аналіз кредитування бізнесу в умовах війни: державні програми підтримки. *Соціально-економічні проблеми і держава (електронний журнал)*. 2023. Вип. 1 (28). С. 30-41. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23kihdp.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Повномасштабна війна в Україні, спричинена вторгненням 24 лютого 2022 року росії, призвела до різких і невідворотних змін в середині країни: зруйновано не тільки звичайний плін життя її громадян, значних втрат зазнав і її бізнес, особливо, що стосується східних областей держави. Проте, які б виклики перед Україною не виникали, керівництво та уряд держави намагаються різними способами та механізмами забезпечити її відносно ефективне життя на перспективу: запроваджуються та успішно реалізуються різноманітні програми сприяння і підтримки щодо відновлення та забезпечення відбудови й покращення як бізнес-середовища в цілому, так і життя громадян країни зокрема.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження в сфері функціонування банківського сектору та діяльності банків в умовах війни в Україні, а також особливостей щодо зміни механізму кредитування бізнесу в умовах війни в країні здійснювали такі вчені-фінансисти як: Жирій К. [2], Карлюка Д. [7], Микиша А. [8], Руда О. Л. [5], Садовничий В. [6], Сисоєнко І. [7], Швайко М. [8], Шварц Д. [9] та інші.

3. Постановка завдання

Мета проведеного дослідження полягає в представленні та обґрунтуванні особливостей здійснення кредитування національного бізнесу в Україні в умовах війни, зокрема, й релокованого. Адже, в умовах ведення бізнесу у воєнний час, виникло багато різноманітних факторів, які потрібно враховувати та розуміти їх вплив. Війна принесла багато руйнувань в країну, постраждали не лише громадяни, але й бізнес, який підтримував її життя: значно скоротилися доходи, що наповнювали бюджет країни. Для того, щоб хоч якось підтримати український бізнес на плаву, держава розробила нові, а також і трансформувала вже існуючі, та впровадила ряд спеціальних урядових програм із забезпечення його підтримки, зокрема, й щодо механізму кредитування.

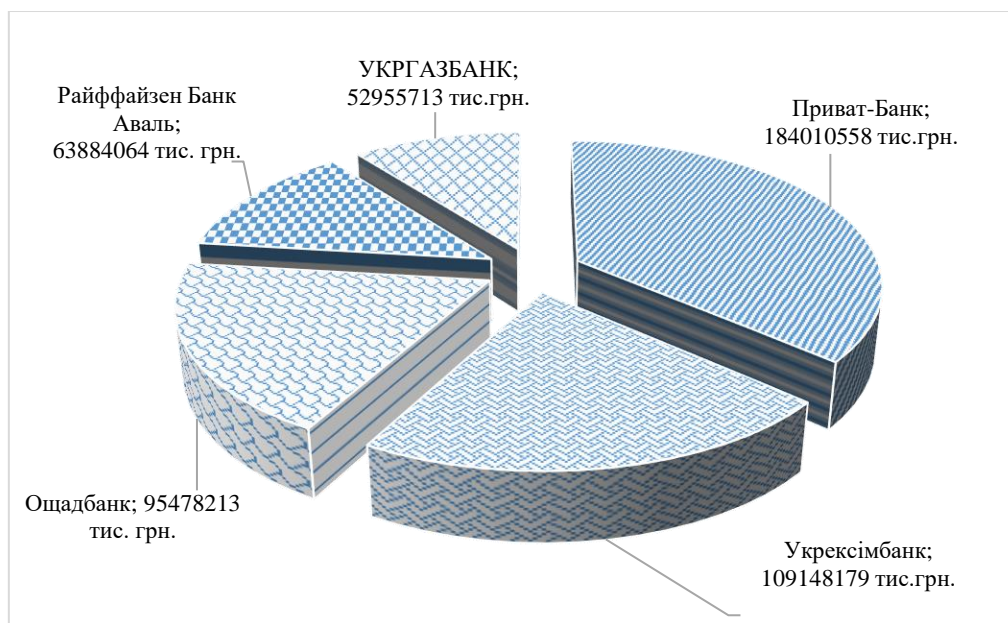
4. Виклад основного матеріалу.

Кредитування бізнесу – завжди актуальна складова розвитку та підтримки економіки країни в цілому. Адже, для того, щоб забезпечити ефективне функціонування бізнесу, державі потрібно забезпечити певні умови такої підтримки. Війна внесла свої корективи в звичайний стан економіки й ведення національного бізнесу. Тому, на перший план вийшла необхідність впровадження різного роду урядових програм щодо підтримки економічного стану держави, зокрема, й умов кредитування національного бізнесу, що є своєрідною основою забезпечення такої підтримки в цілому.

І хоча в умовах війни все змінилося, є потреба у швидкій адаптації під дані умови сьогодення життя країни в загальному та збереження функціонування її бізнесу, зокрема. Варто відзначити, що значна частина підприємств України не спроможні й на далі ефективно вести власну діяльність через те, що саме вони опинилася в епіцентрі ведення бойових дій, на тимчасово окупованих територіях, що, в свою чергу, призвело до повних і часткових руйнувань даної інфраструктури, паралізувало логістичні зв'язки через нестачу працівників, які або виїхали із країни, або переїхали у безпечніші місця країни, а також значної втрати своїх клієнтів (споживачів) тощо. Отже, фактор війни вплинув на все, що є в країні, і бізнес не став виключенням. Проте, й за цих умов потрібно відновлювати його діяльність, щоб країна могла жити та розвиватися: впроваджувати певні державні програми для підтримки вітчизняного бізнесу.

Одним із таких важливих кроків щодо відновлення бізнесу в країні стала державна програма щодо релокації бізнесу, відповідно до якої здійснюється забезпечення переміщення підприємств із небезпечних територій у більш спокійніші регіони країни. Згідно даних цієї програми, вже 178 різноманітних фірм, компаній та підприємств здійснили релокацію власних потужностей, та 67 із них повноцінно відновили діяльність на новому місці, всього ж заявок за даною програмою налічується більше, ніж 1400. Потрібно відзначити, що станом на 01.03.2022, сума нанесених збитків для підприємств країни в результаті війни становила 80 млрд дол., загальна ж сума втрат є більшою, ніж 560 млрд дол. [2; 9].

Варто відзначити, що в загальному банківський сектор країни є операційно прибутковим [4], не дивлячись на війну, але потрібно розуміти і про наявність ризиків втрати загальної прибутковості через гостру потребу формувати резерви. Тому, надалі основним фактором, що значно впливатиме на скорочення суми капіталу банків, буде саме наявність кредитного ризику. На рис.1 представлено топ-5 найбільших вітчизняних банків, що надавали кредити юридичним особам в Україні протягом 2022 року.

Рис. 1. Топ-5 найбільших банків, що надали кредити юридичним особам протягом 2022 р., тис. грн

Примітка: сформовано за даними джерела [1]

Отже, як видно із наведених даних, найбільшу частку кредитів для юридичних осіб країни надав АТ КБ «ПриватБанк» (184010558 тис. грн), на другому місці по видачі кредитів, знаходиться АТ «Укрексімбанк» (109148179 тис. грн).

Динаміку, що відображає співпорівняння суми щодо кількості наданих кредитів банками усім клієнтам загалом та кількості виданих кредитів для суб'єктів господарювання, зокрема, за перше півріччя 2022 р., відображено на рис. 2. Представлена динаміка щодо надання кредитів банками для підтримки діяльності суб'єктів господарювання, починаючи від квітня 2022 р., має тенденцію до зростання: 01.03.2022 – скорочення на -2,93 % (791160 млн грн); 01.04.2022 – зростання на 0,23 % (793002 млн грн); 01.05.2022 – зростання на 0,17 % (794327 млн грн); 01.06.2022 – зростання на 1,48 % (806058 млн грн).

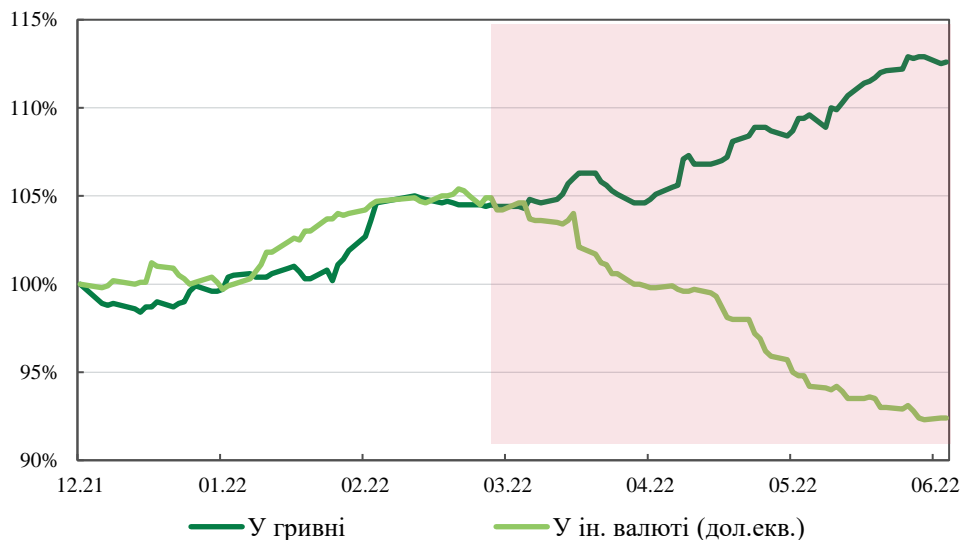

Рис. 2. Динаміка кількості кредитів, що надані банками для суб'єктів господарювання, млн грн

Примітка: сформовано за даними джерела [3]

Дана тенденція свідчить, перш за все про те, що національний бізнес бажав функціонувати, не дивлячись ні на що, проте, потребував значної підтримки, й така підтримка була йому надана.

Вартим уваги є також представлення динаміки щодо чистих кредитів, наданих суб'єктам господарювання (див. рис. 3).

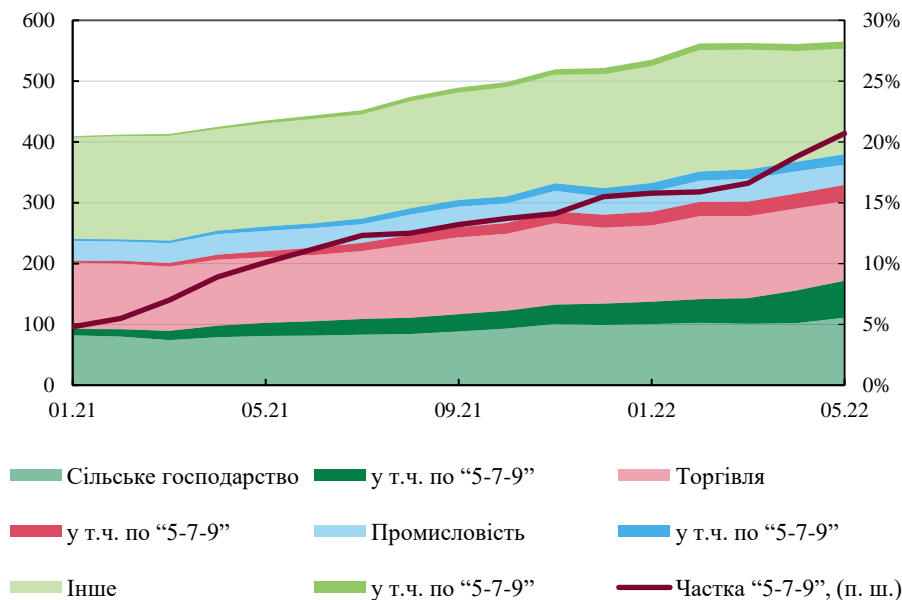
Рис. 3. Динаміка чистих кредитів, наданих суб'єктам господарювання

Примітка: джерело [4]

Як можна побачити з наведених даних, від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, динаміка щодо суми чистих гривневих корпоративних кредитів має тенденцію до зростання (приблизно на 8,00 %), а динаміка наданих валютних корпоративних кредитів, навпаки, – до скорочення. Такі зміни пояснюються тим, що в загальному від початку війни існуючий попит підприємств на кредити значно скоротився, а також і тим, що на даний час в більшості доступ до фінансування

здійснюють та забезпечують певні державні програми щодо підтримки кредитування суб'єктів господарювання тощо.

На рис. 4 відображено динаміку працюючих кредитів корпоративних боржників, а також кредити, що надані згідно державної програми «Доступні кредити 5-7-9 %» в розрізі наявних секторів економіки країни.

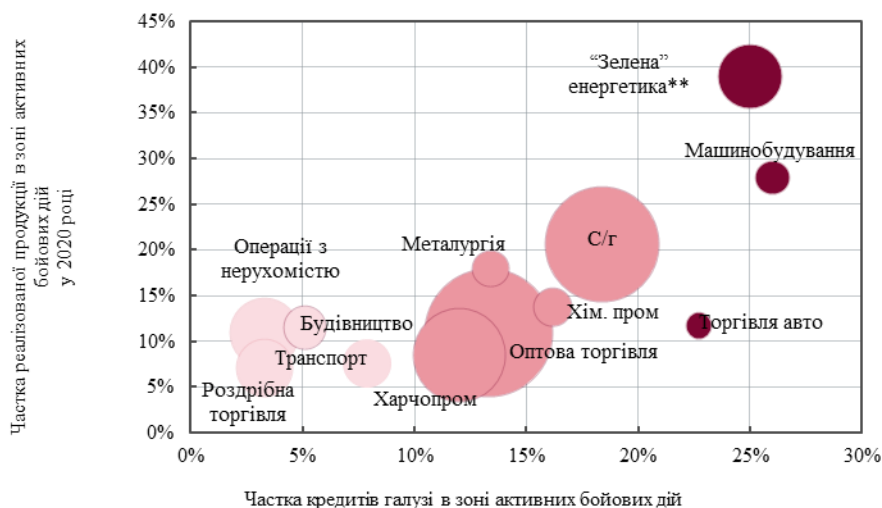
Рис. 4. Динаміка працюючих кредитів корпоративних боржників та кредитів, наданих за державною програмою Доступні кредити «5-7-9 %» (млрд грн; %)

Примітка: джерело [4]

Державні програми підтримки національного бізнесу в умовах війни виступають вкрай актуальними, адже, саме завдяки таким заходам уряд країни сприятиме підтримці його функціонування та наповненню бюджету країни, а також забезпечить подальшу діяльність суб'єктів господарювання, яка й так значно скоротилася від початку війни в країні.

На рис. 5 відображено стан працюючих корпоративних кредитів станом на 01.06.2022 та сукупність реалізованої продукції (послуг) у зоні ведення активних бойових дій в країні.

Крім цього, цікава статистика діяльності банків країни відображається в оцінці їхньої діяльності до та після 21 лютого 2022 року. Тут проглядаємо досить чітку зміну їх пріоритетів щодо реалізації власної стратегії, яка була притаманна в мирний час. За теперішніх умов, на перший план вийшла підтримка бізнесу та фінансово-економічних складових держави, передусім, для забезпеченості спроможності нормального функціонування як країни в цілому, так і забезпеченості відносно нормальних умов діяльності та життя її громадян, зокрема. Тому, дослідження такого етапу зміни щодо здійснення зміни позиції у реалізації основної стратегії банками є важливим, адже, це відобразить загальну картину змін, що найперше відбулися тут.

Рис. 5. Працюючі корпоративні кредити та реалізована продукція (послуги) в зоні активних бойових дій країни

Примітка: джерело [4]

Отже, найпершим етапом змін, які було здійснено та застосовано банками, став ринок пільгових кредитів під час війни, де значно змінилася кількість наданих кредитних договорів згідно урядової програми «5-7-9 %» [6]. До 21 лютого 2022 року лідерами в наданні кредитних договорів були АТ КБ «ПриватБанк» із часткою в розмірі 38,09 % (13265 шт.), АТ «Державний ощадний банк України» – 12,35 % (4299 шт.) та АТ «Райффайзен Банк» – 9,85 % (3431 шт.); далі розташовувалися: ПАТ АБ «Укргазбанк» – 6,55 % (2282 шт.), АТ «Перший Український Міжнародний Банк» – 5,92 % (2060 шт.), АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК» – 5,53 % (1925 шт.), АТ «Кредобанк» – 4,14 % (1443 шт.), АТ «Креді Агріколь Банк» – 3,43 % (11,93 шт.), АТ «ОТП Банк» – 2,10 % (731 шт.), АТ «Укрексімбанк» – 1,81 % (630 шт.), частка всіх інших банків у сукупності складала 10,23 % (3563 шт.). Така картина щодо надання кількості кредитних договорів спостерігалася в діяльності банків до початку війни в країні. Після 24 лютого 2022 року дана тенденція має наступні зміни, а саме: АТ КБ «ПриватБанк» – 56,19 % (5441 шт.), АТ «Державний ощадний банк України» – 15,00 % (1453 шт.), ПАТ АБ «Укргазбанк» – 7,42 % (719 шт.), АТ «Райффайзен Банк» – 6,52 % (631 шт.), АТ «Перший Український Міжнародний Банк» – 3,26 % (316 шт.), АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК» – 3,02 % (292 шт.), АТ «Укрексімбанк» та АТ «Креді Агріколь Банк» із однаковою часткою в розмірі – 1,35 % (131 шт.), АТ «ОТП Банк» – 0,80 % (77 шт.), АТ «Кредобанк» – 0,72 % (70 шт.), інші банки – 4,37 % (423 шт.), відповідно. З представлених даних помітно, що основними лідерами по кількості виданих кредитних договорів згідно урядової програми «5-7-9 %» залишаються національні банки, а от частка іноземних банків у даній кредитній програмі у воєнний час значно скоротилася в порівнянні її даними щодо виданих кредитних угод в мирний час.

Якщо ж проаналізувати кількість наданих кредитів згідно урядової програми «5-7-9 %» у вартісному вимірі, то ситуація буде наступною. Так, до 21 лютого 2022 року частка АТ КБ «ПриватБанк» складала 10,75 % або 9635 млн грн, АТ «Державний ощадний банк України» – 9,40 % (8425 млн грн), ПАТ АБ «Укргазбанк» – 5,64 % (5052 млн грн), АТ «Укрексімбанк» – 3,94 % (3534 млн грн), АТ «Райффайзен Банк» – 15,82 % (14175 млн грн), АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК» – 9,35 % (8383 млн грн), АТ «Креді Агріколь Банк» – 7,23 % (6483 млн грн), АТ «ОТП Банк» – 4,64 % (4160 млн грн), АТ «Кредобанк» – 5,92 % (5302 млн грн), АТ «Перший Український Міжнародний Банк» – 10,70 % (9589 млн грн), інших банків – 16,61 % (14882 млн грн). Отже, за цей період лідерами були: АТ «Райффайзен Банк», АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Перший Український Міжнародний Банк». А, вже починаючи з 21 лютого 2022 року ситуація змінилася в наступну сторону:

частка виданих кредитів у АТ КБ «ПриватБанк» дорівнювала 24,93 % (9087 млн грн), АТ «Державний ощадний банк України» – 12,77 % (4654 млн грн), ПАТ АБ «Укргазбанк» – 14,84 % (5410 млн грн), АТ «Укрексімбанк» – 5,50 % (2004 млн грн), АТ «Райффайзен Банк» – 11,14 % (4060 млн грн), АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК» – 4,22 % (1537 млн грн), АТ «Креді Агріколь Банк» – 3,47 % (1263 млн грн), АТ «ОТП Банк» – 1,48 % (541 млн грн), АТ «Кредобанк» – 1,31 % (476 млн грн), АТ «Перший Український Міжнародний Банк» – 9,93 % (3619 млн грн), інших банків – 10,42 % (3799 млн грн). Крім цього, варто відзначити, що більшість наданих кредитів згідно урядової програми надано під 0-3 %.

Отже, спостерігаємо значну зміну тенденцій щодо позицій банків на ринку пільгового кредитування, особливо в умовах війни в країні.

Вартими уваги є не тільки зміни в частці пільгового кредитування, але й зміни в їхній загальній структурі. Так, до 21 лютого 2022 року були наявні лише три основні або «класичні» види пільгового кредитування: антикризове та інвестиційне кредитування, а також кредити рефінансування. Дані види пільгового кредитування були основними до 21 лютого 2022 року, і їхня частка разом становила 100 %: сума антикризових кредитів складала 57,84 % або 8609 млн грн, сума наданих інвестиційних кредитів – 10,36 % (4732 млн грн), сума кредитів по рефінансуванню – 31,79 % (4732 млн грн). З початком повномасштабної війни все змінилося – додалися інші, необхідні саме в цей час, кредити – кредити аграріям (52,93 % або 19294 млн грн) та кредити на антивоєнні цілі (28,54 % або 10404 млн грн), загальний підсумок частки яких дорівнював 81,50 %. У зв'язку із кардинальною зміною ситуації життя в країні в часи війни, частка «класичних» пільгових кредитів скоротилася до 18,50 %: антикризові кредити склали 9,94 % або 3624 млн грн, кредити рефінансування – 7,61 % (2774 млн грн), інвестиційні кредити – 0,97 % (354 млн грн).

Пріоритетність банків щодо пільгового кредитування також істотно змінилася. Так, саме державні банки взяли курс на надання нових видів кредитування: аграріям (72,70 % або 14 млрд грн) та на антивоєнні цілі (5,2 млрд грн). Також, державні банки були лідерами щодо інвестиційного кредитування (90 % наданих нових кредитів). Натомість, приватні банки продовжували надання антикризових кредитів (55,20 %) та кредитів рефінансування (98,80 %).

Доцільно проаналізувати зміни банків у пріоритетності щодо надання пільгових видів кредитів згідно держпрограми «5-7-9 %» в умовах мирного життя та після початку війни. Так, що стосується надання кредитів за рефінансуванням, то тут ситуація наступна: до 21 лютого 2022 року найбільшу частку по цьому виду кредитів займали п'ять банків з іноземним капіталом (54,06 % або 13134 млн грн), один банк із українським капіталом (13,95 % або 3390 млн грн), чотири державні банки (21,50 % або 3037 млн грн) та інші банки, частка яких в підсумку складала 19,48 % або 4732 млн грн. Після 21 лютого 2022 року картина дещо змінилася, а саме: п'ять банків з іноземним капіталом склали 45,71 % або 1268 млн грн, один банк із українським капіталом (25,63 % або 711 млн грн), чотири державні банки (1,23 % або 34 млн грн), частка інших банків у підсумку становила 27,43 % або 761 млн грн.

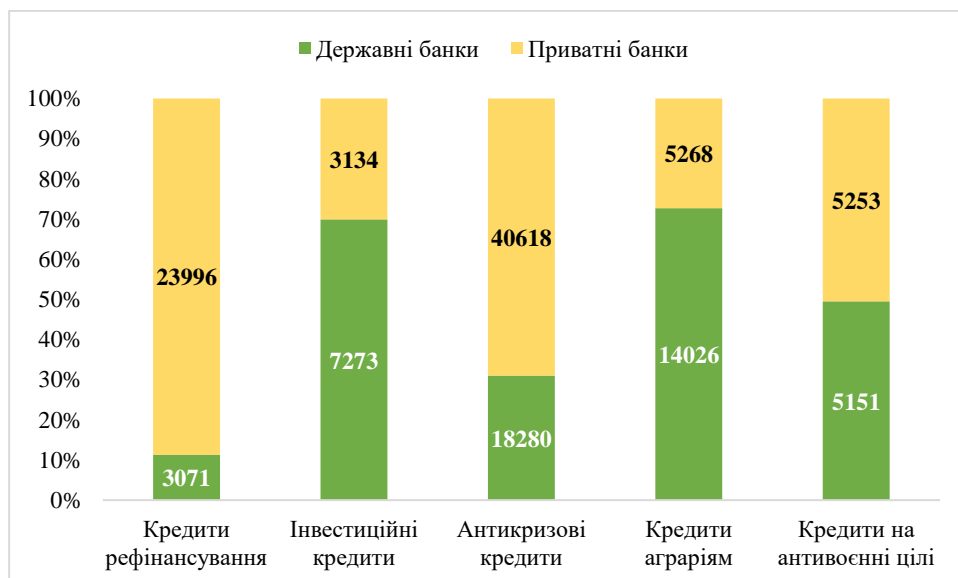
Зміни щодо видачі банками інвестиційних кредитів також відбулися та є наступними: до 21 лютого 2022 року найбільшу частку за цим видом кредитів мали чотири державні банки (69,18 % або 6955 млн грн), частка п'яти банків з іноземним капіталом була в розмірі 12,33 % або 1240 млн грн, інших банків – 15,34 % або 1542 млн грн, один банк із українським капіталом – всього лише 3,14 % (316 млн грн); після 21 лютого 2022 року лідерами, як і в звичайний час, залишилися чотири державні банки, частка яких зросла до 89,83 % або 6955 млн грн, п'ять банків з іноземним капіталом мали частку всього лише 0,56 % (2 млн грн), один банк із українським капіталом – 5,08 % (18 млн грн), інші банки – 4,52 % або 16 млн грн.

Антикризове кредитування також зазнало змін. До 21 лютого 2022 року розподіл щодо видачі даного виду кредитування був таким: частка п'яти банків з іноземним капіталом була в розмірі 43,65 % або 24126 млн грн, чотири державні банки – 30,13 % (16656 млн грн), один банк із українським капіталом – 10,64 % (5883 млн грн), інші банки – 15,58 % (8609 млн грн); після 21 лютого 2022 року: п'ять банків з іноземним капіталом – 31,62 % (1146 млн грн), чотири державні банки – 44,81 % (1624 млн грн), один банк із українським капіталом – 15,12 % (548 млн грн), інші банки – 8,44 % (306 млн грн).

Аналіз нових видів кредитування, які почали надавати банки після 21 лютого 2022 року, показав наступну їхню структуру. Так, видача кредитів для аграріїв на посівну: п'ять банків з іноземним капіталом – 16,30 % (3145 млн грн), чотири державні банки – 72,70 % (14026 млн грн), один банк із українським капіталом – 5,69 % (1098 млн грн), інші банки – 5,31 % (1025 млн грн). Структура надання кредитів на антивоєнні: п'ять банків з іноземним капіталом – 22,26 % (2316 млн грн), чотири державні банки – 49,53 % (5153 млн грн), один банк із українським капіталом – 11,96 % (1244 млн грн), інші банки – 16,25 % (1691 млн грн).

Потрібно відзначити, що увага національного бізнесу до пільгового кредитування була завжди. Проте війна внесла значні корективи в стан ринку пільгового кредитування бізнесу. Так, з початком воєнних дій, значну роль отримали саме державні банки країни, адже, це посприяло також й підвищенню їхніх основних сукупних показників діяльності тощо. Значним зростанням відзначилася частка державних банків відносно виданої кількості ними пільгових кредитів для бізнесу – до 63,40 %, натомість, у приватних банках частка кредитів зросла до 36,60 %. Проте, що стосується обсягів пільгового кредитування, то тут ситуація є дещо іншою. Так, державні банки видали таких кредитів на суму, що склала 37,90 %, а приватні банки, у свою чергу, – 62,10 %.

На рис. 6 відображено структуру виданих пільгових кредитів для національного бізнесу державними та приватними банками згідно урядової програми «5-7-9 %».

Рис. 6. Структура виданих пільгових кредитів для національного бізнесу державними та приватними банками згідно урядової програми «5-7-9 %», %

Примітка: сформовано за даними джерела [6]

Отже, лідерами з видачі пільгових кредитів для підтримки національного бізнесу є приватні банки, передусім, що стосується антикризових кредитів (40618 млн грн або 68,96 %) та кредитів рефінансування (23996 млн грн або 88,65 %). Паритет між

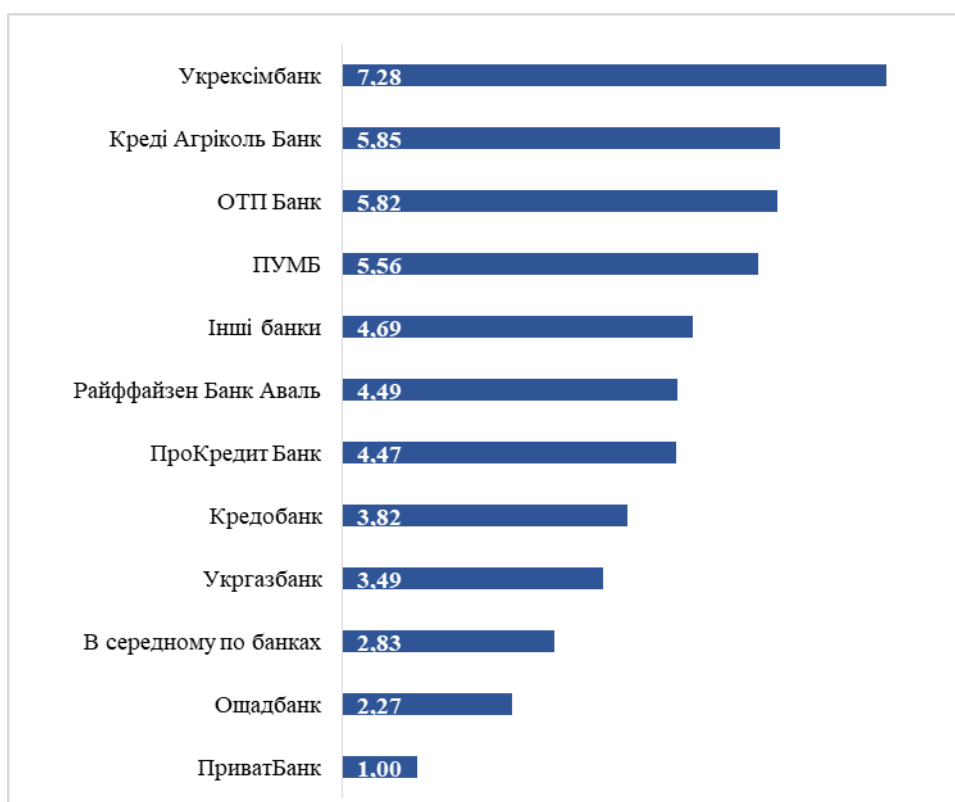
державними та приватними банками наявний для кредитування щодо антивоєнних цілей (5253 млн грн або 50,49 % та 5151 млн грн або 49,51 %, відповідно). Державні ж банки є лідерами з надання інвестиційних кредитів (7273 млн грн або 69,89 %) та кредитування аграріїв (14026 млн грн або 72,70 %).

Всі ці тенденції можна пояснити тим, що саме державні банки завжди здійснювали кредитування сегменту великого бізнесу країни, як приватного, так і державного. Приватні банки, в своїй більшості, завжди кредитували тільки середній і малий бізнес. Урядова програма «5-7-9 %» створена саме для підтримання малого та середнього бізнесу в державі. Проте, коли виникла пандемія та, у зв'язку із цим, локдаун економіки, уряд країни дозволив рефінансувати згідно цієї програми діючі портфелі, й банки такою ситуацією скористалися. Адже, саме рефінансування портфелів зумовило значне зменшення існуючих ризиків, оскільки відсоткові платежі за бізнес сплачувалися за рахунок бюджетних коштів.

Розміри середньої суми пільгового кредиту згідно урядової програми «5-7-9 %» для різних банків відображені на рис. 7.

У середньому за банками, розмір пільгового кредиту дорівнював 2,83 млн грн. Найменше пільгових коштів для підтримки національного бізнесу надали два державні банки: АТ КБ «ПриватБанк» (1,00 млн грн) та АТ «Державний ощадний банк України» (2,27 млн грн). Натомість, приватні банки надавали пільгові кредити на значно більші суми. Лідерську позицію щодо видачі пільгових кредитів для бізнесу зайняв АТ «Укрексімбанк» із сумою у розмірі 7,28 млн грн.

Отже, урядова програма «5-7-9 %» працює в країні для бізнесу на повну. Від початку війни банки, на основі цієї держпрограми, видали для підтримки національного бізнесу пільгових кредитів на суму більше, ніж 36,50 млрд грн, а їх загальна сума склала 126,00 млрд грн.

Рис. 7. Порівняння розмірів середньої суми пільгового кредиту згідно урядової програми «5-7-9 %» для різних банків, млн. грн.

Примітка: сформовано за даними джерела [6]

Потрібно відзначити і те, що згідно кількості учасників, державні банки складають меншість щодо цієї програми, проте, за умов війни, вони зуміли стати лідерами щодо надання саме пільгових кредитів для бізнесу. Адже, за час війни державні банки уклали із національним бізнесом близько 80,00 % кредитних договорів в межах урядової програми «5-7-9 %», тоді як до 22 лютого 2022 року їх було укладено тільки 58,80 %. Хоча програма «5-7-9 %» була запроваджена в 2020 році саме для забезпеченості стимулювання інвестиційного кредитування, але настання пандемії дещо змінило її основні цілі – на певний антикризовий механізм підтримки бізнесу: було застосовано антикризове кредитування для поповненості обігових коштів, а також рефінансування кредитів під 0-3 %. А, згодом, повномасштабна війна в країні знову показала необхідність та дієвість цієї урядової програми кредитування як хорошої можливості щодо забезпеченості підтримки та розвитку національного бізнесу в кризових умовах його діяльності.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Наявність воєнного стану в країні суттєво вплинула і на бізнес, і на стан економіки держави в цілому. Проте, не дивлячись на всі жахливі наслідки, банківський сектор зумів оперативнo відреагувати на такого роду виклики та, на основі урядових програм підтримки впровадити та реалізувати певні захисні механізми щодо забезпеченості діяльності національного бізнесу за цих умов.

На перше місце урядом країни було винесено забезпечення надання підтримки щодо продовження діяльності всіх надважливих підприємств (критичної інфраструктури) саме на час війни, в більшості – це агросфера та сфера послуг. Також запровадження різного роду урядових програм у взаємозв'язку із банківським сектором значно пришвидшують відновлення національного бізнесу та забезпечують його діяльність, передусім, для воєнних цілей, що є найважливішим завданням в даний час для країни.

Author details (in English)

BUSINESS LENDING ANALYSIS DURING THE WAR: STATE SUPPORT PROGRAMS

Iryna KHYMYCH

e-mail: khymych31@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2728-2007>

Tetiana VYNNYK

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: tetiana_vynnyk@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8390-3613>

Nataliia TYMOSHYK

e-mail: nata_like@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2089-0648>

Abstract. *The peculiarities of business lending in wartime are analyzed in the article. It is determined that crises always have a great impact on business. The crisis affects both negative and positive factors for business development simultaneously. It is found that the war made many adjustments in the national business functioning. The war factor contributes to the significant transformation of national business. It is determined that lending is one mechanism for national companies to provide support. The top-5 largest banks that provided loans to legal entities in Ukraine in 2022 are presented. The dynamics of loans number granted by banks to business entities in 2022 is presented as well as the dynamics of net loans granted to business entities in 2022. The dynamics of the corporate debtors' working loans and loans provided under the state program "Affordable loans 5-7-9%" is shown. Working corporate loans and realized products (services) in the zone of active military operations in 2022 are presented. It is revealed that the very first stage of changes in banking activity took place in the soft loans market. The structure of concessional loans issued for national business by state and private banks under the state program "Affordable loans 5-7-9%" in 2022 is analyzed. The average amount of the concessional loans issued under the state program "Affordable loans 5-7-9%" for different banks is compared. It is determined that the average amount of the preferential loan by banks amounted to UAH 2.83 million. JSC "Ukreximbank" took the leading position in issuing soft loans for national business (UAH 7.28 million). Since the beginning of the war, banks have issued concessional loans in the amount of more than UAH 36.50 billion to support national business, their total amount is UAH 126.00 billion. It is determined that the country's banking sector is operationally profitable. The presence of a risk of the overall*

profitability loss due to the urgent need to form reserves is revealed. Therefore, the main factor affecting the reduction of banks' capital is the presence of credit risk.

Key words: national business; war; credit; lending; concessional loan; state program; banking; banking sector; risks; reserves; capital; profit; relocation; economy of the country; State program «Affordable loans «5-7-9 %»».

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23kihdp.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Khymych I., Vynnyk T., Tymoshyk N. (2023) Business lending analysis during the war: state support programs. *Socio-Economic Problems and the State* (electronic journal), Vol. 28, no. 1, pp. 30-41. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23kihdp.pdf>

Використана література:

1. Forinsurer. Рейтинг надійних банків України 2022. веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>.
2. Жирій К. Бізнес і війна: як банки кредитують підприємства у важкі часи (07.04.2022). URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/biznes-i-viyna-yak-banki-kredituyut-pidpriemstva-u-vazhki-chasi-novini-ukrajina-11776773.html>.
3. Національний банк України. веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
4. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність (21.06.2022). веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_pr_2022-H1.pdf?v=4.
5. Руда О. Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. *Агросвіт* 2022. № 5-6. С. 15-23. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5-6_2022/4.pdf
<https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.5-6.15>
6. Садовничий В. Як роздаються доступні кредити під час війни (23.06.2022). URL: https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chas-viiny.html?fbclid=IwAR0OtXlryFIXGZRbFnnrHPf4aNe3u9uZlTz5NbCsRg1ovYue_YITSLd ns0w.
7. Сисоєнко І., Карлюка Д. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 132-137. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509/495>.
<https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.22>.
8. Швайко М., Микиша А. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. № 63. С. 145-155. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socconom/article/view/20864/19673>.
<https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-14>.
9. Шварц Д. Створення надійного тилу: як працює державна програма релокації бізнесу (03.04.2022). URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/stvorennya-nadiynogo-tilu-yak-pracyuye-derzhavna-programa-relokaciji-biznesu-novini-ukrajina-11771461.html>.

References

1. Forinsurer. Reitynh nadiinykh bankiv Ukrainy 2022 [Forinsurer. Rating of reliable banks of Ukraine 2022]. Website. Available at: <https://forinsurer.com/rating-banks> (accessed 05 November 2021) (in Ukrainian).

2. Zhyrii, K. (07.04.2022). Biznes i viina: yak banky kredytuut pidpriemstva u vazhki chasy [Business and war: how banks lend to businesses in difficult times]. Available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/biznes-i-viyna-yak-banki-kredituyut-pidpriemstva-u-vazhki-chasi-novini-ukrajina-11776773.html> (accessed 07 November 2021) (in Ukrainian).
3. Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. Website. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 10 November 2021) (in Ukrainian).
4. Natsionalnyi bank Ukrainy. Zvit pro finansovu stabilnist (21.06.2022) [National Bank of Ukraine. Financial Stability Report (21.06.2022)]. Website. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_pr_2022-H1.pdf?v=4 (accessed 18 November 2021) (in Ukrainian).
5. Ruda, O. (2022). Bankivskyi nahliad ta yoho vplyv na bankivsku systemu Ukrainy [Current state of the banking system of Ukraine in the context of banking supervision]. *Ahrosvit – Agrosvit*. Vol. 5-6. P. 15-23. Available at: http://www.agrosvit.info/pdf/5-6_2022/4.pdf <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.5-6.15> (accessed 16 November 2021) (in Ukrainian).
6. Sadovnychiy, V. (23.06.2022). Yak rozdaiutsia dostupni kredyty pid chas viiny [How available loans are distributed during wartime]. Available at: https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chas-viiny.html?fbclid=IwAR0OtXlryFIXGZRbFnnrHPf4aNe3u9uZITz5NbCsRg1ovYue_YITSLd ns0 (accessed 17 November 2021) (in Ukrainian).
7. Sysoenko, I., & Karliuka, D. (2022). Analiz osnovnykh finansovykh pokaznykiv diialnosti bankiv Ukrainy [Analysis of main financial indicators activities of banks of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*. Vol. 23. P. 132-137. Available at: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509/495> DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.22> (accessed 19 November 2021) (in Ukrainian).
8. Shvayko, M., & Mykysha, A. (2022). Suchasni tendentsii rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy [Current trends in the development of the banking system of Ukraine]. *Sotsialna ekonomika – Social Economics*. Vol. 63. P. 145-155. Available at: <https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/20864/19673> DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-14> (accessed 15 November 2021) (in Ukrainian).
9. Shvartc, D. (03.04.2022). Stvorennia nadiinoho tylu: yak pratsiuie derzhavna prohrama relokatsii biznesu [Creating a reliable rear: how the state business relocation program works]. Available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/stvorennya-nadiynogotilu-yak-pracyuye-derzhavna-programa-relokaciji-biznesu-novini-ukrajina-11771461.html> (accessed 17 November 2021) (in Ukrainian).

© 2023 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

